

Dienst Justitiële Inrichtingen
Ministerie van Justitie en Veiligheid

PIETER BAAN CENTRUM

Nederlands Instituut voor Forensische Psychiatrie en Psychologie

Pieter Baan Centrum

Over het Pieter Baan Centrum

Het Pieter Baan Centrum (PBC) is de psychiatrische observatiekliniek van het ministerie van Justitie en Veiligheid. Het PBC is een onderdeel van het Nederlands Instituut voor Forensische Psychiatrie en Psychologie (NIFP). De kliniek is gevestigd in Almere en heeft 30 bedden. Per jaar kunnen er maximaal 226 verdachten worden opgenomen. Er werken ongeveer 150 mensen van verschillende disciplines.

Klinische observatie en onderzoek

Het PBC is een Huis van Bewaring met een bijzondere opdracht. Dit is het klinisch observeren en onderzoeken van mensen die worden verdacht van een ernstig strafbaar feit. De term klinisch houdt in dat iemand in de observatiekliniek wordt opgenomen voor het onderzoek.

Opdrachtgevers

De opdrachtgevers van het PBC zijn rechters. Het onderzoek moet antwoord geven op een aantal vragen over 'de persoon van de verdachte'. Ook onderzoekt het PBC of iemand een stoornis of een psychische ziekte heeft.

Onafhankelijk

Het PBC onderzoekt verdachten: zij zijn nog niet veroordeeld. Het PBC is onafhankelijk en heeft geen belang bij de uitkomst van het onderzoek. De onderzoekers houden zich niet bezig met de vraag of iemand schuldig is.

Geschiedenis

De voorloper van het PBC, de POK (Psychiatrische Observatiekliniek), werd in 1949 opgericht aan de Gansstraat in Utrecht. In 1978 kreeg de POK de naam Pieter Baan Centrum, genoemd naar de eerste geneesheer-directeur, Pieter Baan. In 2018 is het PBC verhuisd van Utrecht naar Almere.

Het onderzoek

Een onderzoek in het PBC duurt meestal 6 weken. Tijdens het onderzoek verblijft de observandus in de kliniek.

Een onderzoek naar de psychische conditie van de observandus is niet gericht op opsporing en bewijsvoering, maar op het psychisch functioneren van hem of haar.

In het PBC krijgt een observandus de zorg die hij of zij nodig heeft. Deze zorg staat los van het rapportageproces en indien de observandus geen toestemming geeft, zullen de medische gegevens niet gedeeld worden met het onderzoekend team.

Net zoals in een PI krijgt de observandus arbeid, sport, lucht en recreatie aangeboden. Deze activiteiten vinden allen plaats in het kader van het onderzoek.

Het onderzoeksteam

Het onderzoek wordt uitgevoerd in een multidisciplinair team. Dit zijn een psychiater, een psycholoog, een forensisch milieuonderzoeker, een forensisch therapeutisch werker (groepsleider), een jurist en een procespsychiater of -psycholoog.

- De forensisch milieuonderzoeker onderzoekt de levensloop. Hij spreekt hiervoor bijvoorbeeld familie, vrienden, burens of werkgevers van de observandus. Verder vindt er dossier-onderzoek plaats.
- De psychiater en de psycholoog hebben gesprekken met de observandus, onder andere over zijn levensloop en de ten laste gelegde feiten.
- De groepsleiding is de hele dag aanwezig op de afdeling waar de observandus verblijft. Zij observeert het gedrag van de observandus en rapporteert over dit gedrag.

- De proces-psychiater of -psycholoog en jurist houden zich bezig met ‘georganiseerde tegenspraak’. Dit houdt in dat zij zelf niet meedoen in het onderzoek, maar vanaf de zijlijn kritisch meedenken met het team. Met andere woorden zorgen zij voor de kwaliteitsbewaking van een onderzoek.
- De jurist is voorzitter bij de besprekingen van het onderzoeksteam. Ook heeft de jurist contact met de opdrachtgever.

Onder het psychiatrisch onderzoek vallen ook het lichamelijk- en neurologisch onderzoek. Als het nodig is, wordt een MRI-scan of ander beeldvormend onderzoek uitgevoerd.

De medewerkers van de Dienst Ondersteuning Psychodiagnostiek (DOP) voeren testpsychologisch onderzoek uit. Als dat nodig is, vindt aanvullend neuropsychologisch onderzoek plaats.

Het Neuroloket

Het Neuroloket kan benaderd worden door pro Justitia-rapporteurs en NIFP-medewerkers die ambulante onderzoek doen voor overleg over cognitieve stoornissen. Denk daarbij aan indicatiestelling, wenselijke vormen van onderzoek, (test)diagnostiek of psychopathologie. Eveneens voor advies over het soort vraagstelling en het eventueel inschakelen van een neuroloog of neuropsycholoog.

Pro Justitia rapport

Het onderzoeksteam schrijft na afloop van het onderzoek een rapport. Zij gebruiken hier hun eigen bevindingen voor, aangevuld met informatie uit de levensloop en het strafdossier. Dit rapport noemen we een pro Justitia rapport. De observandus heeft recht op inzage en correctie van het rapport. De rechter gebruikt het rapport bij zijn oordeel over de onderzochte.

Het kan voorkomen dat iemand die een strafbaar feit heeft gepleegd, dit onder invloed van een psychische ziekte heeft gedaan. Het PBC geeft advies over de mate van toerekeningsvatbaarheid. De rechter kan besluiten de verdachte dan minder of geen gevangenisstraf te geven.

In het rapport gaan de onderzoekers ook in op de kans op herhaling, ofwel het recidivegevaar. Als er kans op herhaling is, dan adviseren de onderzoekers over de mogelijkheden om deze kans te verkleinen. Bijvoorbeeld door een behandeling in de tbs of in de psychiatrie.

Medewerking aan het onderzoek

Soms weigeren observandi mee te werken aan het onderzoek in het PBC. Men wil dan bijvoorbeeld geen gesprekken voeren met de psychiater en psycholoog. Het onderzoeksteam schrijft in dergelijke gevallen toch een rapport. Het PBC baseert zich dan op observatie van het gedrag van de observandus, dossieronderzoek en informatie van personen uit de omgeving van de onderzochte.

Soorten onderzoek

Het PBC voert verschillende soorten onderzoek uit.

1. Opleggingsonderzoek

Het meest uitgevoerde onderzoek is het opleggingsonderzoek. Dit onderzoek wordt uitgevoerd in opdracht van de rechter in een strafzaak. Ongeveer 80% van de onderzoeken van het PBC zijn opleggingsonderzoeken.

2. Meerpersoonsonderzoek

Een meerpersoonsonderzoek is een opleggingsonderzoek waarbij meerdere mensen worden onderzocht. Deze mensen worden verdacht van hetzelfde misdrijf. Een deel van de tijd waarin zij worden onderzocht in het PBC, zijn zij gezamenlijk in de kliniek aanwezig. De onderzoekers kunnen dan zien hoe zij met elkaar omgaan en op elkaar reageren.

3. Maatregelonderzoek

Het maatregelonderzoek gaat over mensen die tbs opgelegd hebben gekregen. Het onderzoek gaat over een mogelijke verlenging van de tbs-maatregel. In de wet staat dat dit onderzoek iedere 4 jaar plaats moet vinden.

4. Behandeladvies

Het komt voor dat een tbs-kliniek aan het PBC een behandeladvies vraagt. Dit kan zijn omdat de behandeling in de kliniek vastloopt of omdat onderzocht moet worden of de persoon op verlof kan.

5. Levenslanggestraften

In het kader van een herbeoordeling na 25 jaar gevangenisstraf doet het PBC onderzoek naar de veroordeelde of deze voldoende is veranderd en ook voldoende vooruitgang heeft geboekt in zijn of haar functioneren. Beantwoord moet worden of de gevangenisstraf kan worden opgeheven of dient te worden voortgezet.

6. Aanvullend onderzoek

De rechter of officier van justitie vraagt dit onderzoek aan als er aanvullende vragen zijn voor het onderzoeksteam van het PBC. Bijvoorbeeld omdat er nieuwe feiten bekend zijn in de strafzaak. Er kunnen ook nieuwe vragen zijn omdat er een behandeling van de strafzaak in hoger beroep plaatsvindt. Het onderzoek vindt plaats met of zonder opname van de reeds onderzochte.

Het PBC als opleidingsplek

Binnen het PBC zijn er verschillende opleidingsmogelijkheden. Er zijn stageplekken bij de groepsleiding; er is een interne opleiding tot pro Justitia rapporteur voor de forensisch milieuonderzoekers en gedragsdeskundigen; een opleidingsplek tot klinisch psycholoog en een opleidingsplek voor een arts-assistent in opleiding tot psychiater.

Meer informatie?

In het boek 'De Persoon van de verdachte, De rapportage pro Justitia vanuit het Pieter Baan Centrum'; redactie: T. den Boer, J.E. Beekman en F. Koenraad; ISBN Boek: 978-94-6290-865-9 jaar van uitgave: 2021 staan alle relevante aspecten van het onderzoek beschreven.

Op de site van het NIFP www.nifp.nl staat verder allerlei informatie over zowel het PBC als het NIFP.

Contact

Carl Barksweg 3
1336 ZL Almere
088 071 07 00
nifp@dji.minjus.nl

Colofon

Mei 2022

Dit is een uitgave van het NIFP
Advies en zorg voor een veilige en humane samenleving

Dienst Justitiële Inrichtingen
Nederlands Instituut voor Forensische Psychiatrie
en Psychologie
nifp@dji.minjus.nl

Druk en vormgeving: Xerox, Den Haag
Fotografie: John van Helvert en Nico te Laak